

Järvenpään Ladun ruskaretki Sallaan 7.-14.9.2024

7.9.2024 Lauantai lähtöpäivä: aurinkoa ja sumua

Kuva: Mirja Liehunen

Järvenpääläisen ravintola Sauhun edusta täyttyi varhain lauantaiaamuna hyväntuulisista latulaisista reppuineen ja laukkuineen. Edessä olisi 12 tunnin bussimatka kohti itä-Lapin Sallatunturia ja kokonainen viikko vaellusta Lapin maisemissa. Vaikka oltiin jo syyskuun puolella, aurinko porotti kuumasti ja bussissakin täytyi ensi töikseen laskea verhoja alas. Jossain kohden matkaa tosin ihmeteltiin sankkaa sumua, mutta pääosin matka taittui kauniissa, aurinkoisessa säässä.

Reissulaisia nousi bussiin vielä matkan varrelta ja lopulta meitä Sallaan lähtijöitä oli täydet 40. Matkanjohtaja Ari piti huolen, että pääsimme riittävän usein biotauoille. Niitä pidettiin Heinolan ja Varkauden ABCllä, Suomussalmella ja Kuusamossa. Lounaalle pysähdyttiin Lapinlahden Matin ja Liisan asemalle. Pihassa sattui olemaan myös vanhojen autojen kokoontumispäivä ja samalla saatiin ihailta upeita vanhoja ajoneuvoja. Muillakin taukopaikolla oli säpinää, mm kirpputoritapahtumia, jotka olivat vetäneet paikalle runsaasti ihmisiä.

Viihdytysvastaavat olivat valmistelleet kivaa ohjelmaa pitkää bussimatkaa varten. Bussissa pelattiin bingoa ja kilpailtiin Lappi-aiheisessa tietokilpailussa. Matka sujuikin mukavasti ja olimme perillä Sallatunturin Tupien edessä n klo 19. Päivän päätteeksi syötiin tukeva buffet illallinen ravintola Kielassa ja majoitauduttiin omiin saunallisiin mökkeihin.

8.9.2024 Sunnuntai: Kaunisharjun kierros ja 146 porrasta

Majoituksesta oli parin sadan metrin matka ravintola Kielaan, jossa oli tarjolla matkan ajan runsas ja maistuva buffet aamiainen ja päivällinen. Päivän eväät olivat valmiiksi tehtyjä leipäpaketteja, joissa oli sekä vaalea että tumma leipä. Viikon aikana opimme tuunaamaan

leipiä paremmiksi mm vihanneksilla, vaihtamaan niitä keskenämme, pussittamaan uudelleen tai tilaamaan sopivat leivät valmiiksi omalla nimellä varustettuina. Juomaksi oli tarjolla pillimehuja sekä kahvia tai teetä termariin. Lämmintä mehua vähän kaipailtiin. Makkaranpaistajat saivat ottaa makkarapaketin mukaan päivän vaellukselle.

Ensimmäiselle vaellukselle lähdettiin klo 10 Sihteerituvan mökin edestä. Porukka jaettiin kahteen ryhmään ja molemmat ryhmät kulkivat saman matkan. Toinen ryhmä vieraili vaellusreitillä lisäksi Sallan luontokeskuksessa ja siksi matkasta tuli pidempi.

Vastuuhenkilöt eli Maarit, Timo, Heli, Ari, Helena, Kaj, Petri ja Timo Sihteerituvan edessä. Kuva: Elsi Heiskanen

Vaellusreitti lähti Tunturikeskuksesta ja suurin osa reitistä kulki latupohjaa pitkin. Mukana oli joitakin yksittäisiä jyrkempiä rinteitä. Aamu tuntui vähän viileältä, mutta jo ensimmäisessä ylämäessä moni riisui takkinsa pois. Aurinko lämmitti todella paljon ja päivälämpötila nousi yli kahdenkymmenen asteen.

Näimme matkan varrella kauniita tunturi- ja suomalaisia ja kuljimme pitkiä matkoja pitköspuita pitkin. Polkujen reunamia täytti välillä runsaat mättäät isoja, punaisia marjoja. Marjojen nimeä arvuuteltiin useita kertoja ja lopulta päädyttiin siihen, että kyseessä oli ruohokanukka.

Ruuhokanukka. Kuva: Päivi Saarinen

Vaelluksen ensimmäinen pidempi tauko pidettiin Tunturilammen ja evästauko Kaunisharjun laavulla. Molemmissa paikoissa oli myös hyvät kompostit. Kaunisharjun laavulta oli mahdollisuus käydä Kaunisharjun näköalapaikalla, jonne noustiin 146 askelmaisia metalliportaita pitkin. Kaunisharjun näköalapaikalta aukeni upeat maisemat ja paikalle oli rakennettu myös katoksellinen paikka retkeilijöille. Paluureitti Tunturikeskukseen kulki latupohjaa myöden ja oli helpokulkuinen.

Tunturilammen laavulla. Kuva: Anne Jormanainen

Kaunisharjun näköalapaikalla. Kuvat: Tuula Peltonen ja Maarit Hostikka.

Paluumatkalla ykkösryhmä vieraili vielä Sallan luontokeskuksessa, jossa oli näyttelyitä, kahvila ja matkamuistomyyntiä. Ensimmäisen päivän vaelluksen jälkeen maistui ravintola Kielan buffeepöydän muikut ja kaalikääryleet. Illalla järjestettiin vielä tutustumistilaisuus Sihteerituvalla.

9.9.2024 Maanantai: Kaippahanoja ja Pahanojan kuru

Toinen vaelluspäivä alkoi bussikuljetuksella Pohjoisrinteille. Porukka jaettiin kahteen osaan ja nautiskelijat tekivät oman matkansa. Tällä vaelluksella näimme lähes kaikki Sallan kansallispuiston hienoimmat kohteet: vanhat aihkimänniköt, ikikuusikot ja tunturimaisemat. Pysähdyimme välillä ihailemaan ja kuvaamaan naavaisia kuusia.

Naavaa kuusessa. Kuva: Päivi Saarinen

Vaellusreitti kiersi Sallatunturit ja ensimmäisen pidempi tauko oli Kaippahanojan päivätuovalla. Täältä matka jatkui kilometrien pituisia pitkoksia yli rинnesuon syvemmälle metsään.

Pitkoksia pitkin kohti metsää. Kuva: Päivi Saarinen

Seuraava evästaukopaikka oli Pahanojan kurun autiotuvalla, joka ihastutti siisteydellään ja varusteillaan. Autiotupa on rakennettu vuosi sitten (syksy 2023), ja sieltä löytyi mm. kamiina, kaasuliesi, makuutilat yhdeksälle sekä kamiinalla varustettu vaatteiden kuivatus eteinen. Pahanojan autiotuvalta johti portaat alas kurun pohjalle, jossa oli hienot virtaavat vedet. Tauon jälkeen jatkoimme matkaa kohti Kylmähetteen päivätupaa.

Evästauko Kylmähetteen tuvalla. Kuva: Satu Kuittinen

Päivä oli lämmin jo aamusta ja vettä kului runsaasti. Hikinorot valuivat useammankin vaeltajan otsalla. Myös biotaukoja jouduttiin välillä pitämään keskellä metsää. Jälkijoukkojen peränpitäjät taisivat oppia tällä reissulla, että ihan jokaista naista ei kannata jäädä odottelemaan puskapissalta - varsinkaan, jos ei ole omaa porukkaa ;).

Meitä ihastutti kovasti Sallan kansallispuiston hienot ja tyylikkäätkä taukopaikat ja hyvät komposti-wct. Kompostikäymälän ohjeissa kiellettiin jättämästä sinne muovipulloja ja saappaita. Ilmeisesti saappaitakin on sitten vessaan joskus joku heittänyt.. Pitkän ja kuumen maanantaipäivän päätteeksi venyteltiin Sihteerin tuvan edessä Maritan johdolla.

10.9.2024 Tiistai: Salmijoen kuru ja honkien huminaa

Salmijoen kurun kierrokselle lähdettiin kolmessa eri ryhmässä. Ykkösryhmä lähti matkaan kävellen ja kaksi muuta ryhmää siirtyi bussilla lähelle Salmijoen putouksia. Pidimme pienen tauon putoksilla ja lähdimme kulkemaan kohti Kalliojärven päivätupaa. Reitin varrella ihastelimme komeita aihkimäntyjä ja okran värisiä soita.

Suolampi. Kuva: Satu Kuittinen

Myös Kalliojärven jylhät seinämät olivat komeita. Reitti muuttui välillä hieman vaikeakulkuseksi, oli kivisiä nousuja ja laskuja, joihin sauvat olivat tarpeen. Rinteestä laskeuduttiin metalliportaita pitkin alas. Kalliojärven päivätupa sijaitsi Salmijoen kanjonin reitin varrella. Tupa oli aiemmista kohteista poiketen "perinteinen" vanha hirsitupa, kaunis sekin.

Salmijoen kurun kierrosta. Kuva: Maarit Hostikka.

Salmijoen kurun kierrosta. Kuva: Maarit Hostikka.

Tauon jälkeen matka jatkui ja vaellusreitti kulki harjumuodostelmia pitkin. Viimeisen pidemmän tauon pidimme harjulla. Paluumatka mökeille kulki hiekkapohjaisen mäntymetsän kautta.

11.9.2024 Keskiviikko: Huiputuspäivä

Lähdimme aamusta bussilla kohti Pohjoistuntureita. Nautiskelijoiden ryhmä jäi bussista Caravan alueen kohdalla ja jatkoi tästä Keselmäjärven kierrokselle. Loppuryhmä lähti kulkemaan soraistettua tietä kohti Sallatunturin Iso Pyhätunturia. Koko matka oli lievää nousua ja loppuosa tunturiin noustiin portaita pitkin. Tunturin laelta avautui upeat näkymät kaikkiin ilmansuuntiin. Näkymä avautui Venäjälle saakka. Maisemien ihailun jälkeen laskeuduimme alas ja söimme eväät rinteiden välisellä alueella.

Sallatunturia alas. Kuva: Maarit Hostikka.

Tauon jälkeen nousimme jyrkkää rinnettä kohti Pienen Pyhätunturin lakea. Jyrkkä nousu sai sykkeet nousemaan ja hiet pintaan. Alas laskeuduimme serpentiinitietä pitkin. Keskiviikkona olimmekin tuvilla jo hyvissä ajoin ja vapaata aikaa jäi ennen päivällistä.

12.9.2024 Torstai: Ruuhitunturin kierros ja ystävämme kuukkelit

Torstaina jakauduttiin kahteen ryhmään. Nautiskelijat tutustuivat Ämmin polkuun, Sotkan Ämmin lähteelle, Hangasjärven laavulle ja Hangasjärven polun kautta tuville.

Ykkös- ja kakkosryhmä siirtyivät bussilla Luontokeskukseen ja lähtivät kohti Ruuhitunturin kierrosta. Aluksi polku oli kapeaa ja nousua kohti Pirttivaaraa. Ensimmäiseltä näköalapaikalta oli hyvät näkymät Venäjän puoleisille Sallatuntureille. Polku kulki komeiden ikikuusikoiden ja männiköiden keskellä. Pysähdyimme hetkeksi laavulla ja saimme hetimiten siivekkäitä ystäviä: kuukkeleita. Kaivoimme repuista pähkinöitä ja kuukkelit rohkaistuivat hakemaan niitä kädestä. Jotkut veijarit olivat niin ovelia, että kävivät ottamassa pähkinän, mutta palauttivatkin sen ja vaihtoivat toiseen. Pähkinöissä taisi olla eroja.

Kuukkeli. Kuva: Päivi Saarinen.

Eväät syötiin Ruuhitunturin päivätuovalla ja ykkösryhmä päätti pysytellä sittenkin kakkosryhmän seurassa ja jättää tunturille nousun toiseen kertaan. Matkalla Hangasjärvelle pysähdyimme ihmettelemään ja halaamaan 330 vuotta vanhaa aihkimäntyä. Hangasjärven laavulle menevä reitti osoittautui kosteaksi ja soiseksi, ehdittiin jo pohtia ollaanko oikealla polulla lainkaan. Hangasjärvelle kuitenkin päästiin hyvin ja siellä paistettiin reissun viimeisen makkarat. Hangasjärvellä bongattiin vielä reitin somin vessa, hirsinen kotamalli. Paluumatkalla tuville poikettiin vielä Sotkan Ämmin lähteellä.

Aihkimänty. Kuva: Tuula Peltonen.

13.9.2024 Sallan, Elviksen takki ja muita uskomattomia tarinoita

Perjantaina oli reissun ensimmäinen sadepäivä, pidettiin vapaata vaelluksesta ja suunnattiin Sallan keskustaan. Meillä oli opastus Sallan sota- ja jälleenrakennusmuseoon sekä sen jälkeen Sallan kirkkoon.

Sallan museo osoittautui monipuoliseksi museoksi ja sai varmaan meidät monet mietteliääksi kuullessamme sallalaisten elämästä sotien aikana. Sallan (entiseltä nimeltään Kuolajärvi) pinta-alasta lähes puolet jäi rajan taakse ja kylien asukkaat, jotka olivat asuneet vanhan Sallan puolella joutuivat siirtymään Suomen puolelle evakkoon. Heitä oli vajaa 4000 ja heidän asutettiin vuodesta 1947 lähtien Sallan oman kunnan puolelle erämaihin. Sallalaiset olivat neuvokkaita ja ahkeria: he raivasivat suot pelloiksi ja asuttivat korvet. 1950-luvulle tultaessa maataloustuotteita saatiin jo vientiin saakka. Enimmillään Sallan väkiluku oli noin 13 000 asukasta, mutta Ruotsin vetovoima ja kaupungistuminen tekivät

tehtävänsä ja väestö lähti etsimään parempaa elämää. Nykyisin Sallassa on n 3000 asukasta.

Sallan museo. Kuva: Päivi Saarinen

Lönnrot oli matkoillaan kuvannut sallalaiset laiskoiksi ja juupoiksi. Mutta olisiko tämä Olavi Kantolan Sallan marssin ensimmäinen säe osuvampi?

Tää seutu on soitten ja tunturien,
karu maa mutta kaunis on Salla
Kansa tää on raataja korprien,
meitä säikyttää ei voi halla.

Tää kansa on katajaista
Ootko nähnyt näin suurenmoista.
Siksi työhön kaikk' pystyssä päin,
suot pelloiksi perkaamme näin.

Erikoisin esine museossa lienee ollut Elviksen nahkatakki. Miten ihmeessä nahkatakki voi löytyä täältä middle of the nowhere -paikasta? Nahkatakki oli alkunsa saanut Mannerheim-ristin ritari kapteeni Olavi Alakulppi. Alakulppi toimi Länsi-Saksan Friedburgissa komppanian päällikkönä ja samaisessa paikassa toimi autonkuljettajana kersantti Elvis Presley. Tarina ei kertonut miten ja missä takki oli vaihtanut omistajaa. Nahkatakki tuli kuitenkin Alakulpin mukana Sallaan, kun hän vieraili hyvän ystävänsä ja sotakaverinsa Mannerheim-ristin ritari Olli Remeksen luona. Remeksen poika Martti toimi Alakulpin autonkuljettajana hänen kiertäessään Lappia ja Alakulppi lahjoitti takin kiitoksena Martti

Remekselle. Remes lahjoitti nahkatakin vuonna 2021 museolla, jossa se on nyt kaikkien kävijöiden nähtävillä.

Museon jälkeen tutustuimme Sallan vuonna 1950 valmistuneeseen kirkkoon. Sallan kirkon karu kauneus oli pysäyttävää. Alttarilla oli Aimo Tukiaisen pronssinen reliefikuva ja valaisimet olivat Paavo Tynellin suunnittelemia.

Sallan kirkko kuuluu mm Museoviraston valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Kirkko on pystytetty Tanskan seurakuntien lahjoituksella. Sallan ensimmäinen, Engelin suunnittelema kirkko rajan takana jouduttiin suureksi suruksi talvisodan aikana sytyttämään itse tuleen, jotta vihollinen ei voisi käyttää sitä suojanaan.

Sallan kirkko. Kuva: Päivi Saarinen

Museo- ja kirkko-opastuksen jälkeen meillä oli vielä aikaa tutustua Sallan kirkonkylään ja tehdä ostoksia.

14.9.2024 Kotiinlähtö: Kiitos ja näkemiin

Viikko oli vierähtänyt ja tuli lähdön aika. Bussimme lähti kohti Järvenpäästä klo 8.00. Biotaukoja pidettiin ainakin Varkaudessa, Suomussalmella ja Lahdessa. Keittolounas syötiin tuttuun tapaan Lapinlahdella. Lauantai oli sateinen päivä ja huomasimme sen myös bussin sisällä: kattoikkunoista valui vettä. Mutta se ei meidän matkaa pilannut, onneksi oli sateen kestäviä vaatteita ja Hesareita esteeksi. Matka sujui taas nopeasti tietovisailujen parissa ja olimme n klo 20.00 Sauhun pihassa. Ja kuten Tarja bussissa totesi, uskon, että kaikki meistä huokaisi ainakin jossain vaiheessa matkaa Ihanaa. Salla antoi meille parastaan. Ja kiitos Järvenpään latu mahtavasta viikosta!

Teksti: Satu Kuittinen

Kuva: Mervi Niskanen